

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за прво тромесечје 2018. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T3	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају Т1 2018. године у Србији послује 21 друштво за осигурање, што је за два² друштва мање него у истом периоду претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 17 друштава, док се пословима реосигурања баве четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, искључиво неживотним осигурањем – седам друштава, а и животним и неживотним осигурањем – шест друштава.

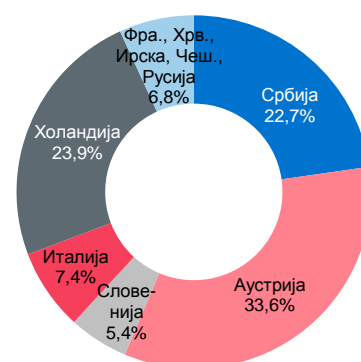
Посматрано према власничкој структури капитала, од 21 друштва за осигурање 16 је у већинском страном власништву.

Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т1 2018. године у: премији животних осигурања са 90,7%, премији неживотних осигурања са 63,1%, укупној имовини са 77,3%, као и у броју запослених са 68,4%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2018)

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2018)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене, у овом извештају, посматране у односу на податке друштава за осигурање која су имала дозволу у Т1 2017. године.

² Једно друштво за неживотно осигурање и једно друштво за животно осигурање у Т3 2017. године припојила су се трећем друштву за осигурање.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т1 2018. године донекле је слична структури у истом периоду 2017. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) у укупној премији од 29,1%. За разлику од Т1 2017. године, када су животна осигурања по учешћу следила осигурање од аутоодговорности, у Т1 2018. године услед пада премије животних осигурања, њихово место по учешћу заузима осигурање имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине – имовинска осигурања, и то са 23,4%. Затим следе животна осигурања са 22,5% и осигурање моторних возила каско са 8,5%.

Премија неживотних осигурања у Т1 2018. године расте за 4,0% у односу на исти период 2017. године. Премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 6,8%, премија имовинских осигурања за 1,3%, премија осигурања моторних возила каско за 12,8%, док је премија осигурања од последица незгоде опала за 34,7%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т1 2018. године бележи учешће од 3,3%.

Поређењем учешћа премије добровољног здравственог осигурања уочава се његов раст са 3,8% у Т1 2017. године на 4,9% у Т1 2018. године, праћен номиналним растом ове премије од 30,8%. Притом, две трећине тржишта покривају три друштва за осигурање.

У поређењу с Т1 2017. године, у Т1 2018. године није дошло до промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују респективно са 79,1% и 81,6%. Међутим, променио се ранг пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији тржишта учествују са 81,8%.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају Т1 2018. године износи 1.305⁴.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	31.3.2017.			31.3.2018.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	6682	27.7	1	6923	28.0	1	-
Generali	5151	21.3	2	5636	22.8	2	-
ДДОР	2873	11.9	3	2870	11.6	3	-
Wiener	2772	11.5	4	2671	10.8	4	-
Триглав	1382	5.7	5	1454	5.9	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	6339	34.4	1	6407	33.4	1	-
Generali	3481	18.9	2	3655	19.1	2	-
ДДОР	2586	14.0	3	2454	12.8	3	-
Wiener	1327	7.2	4	1795	9.4	4	-
Триглав	1267	6.9	5	1321	6.9	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Generali	1670	29.2	1	1981	35.6	1	-
Wiener	1446	25.3	2	876	15.8	2	-
Grawe	678	11.9	3	757	13.6	3	-
Дунав	342	6.0	6	516	9.3	4	раст
ДДОР	286	5.0	7	415	7.5	5	раст

Извор: Народна банка Србије.

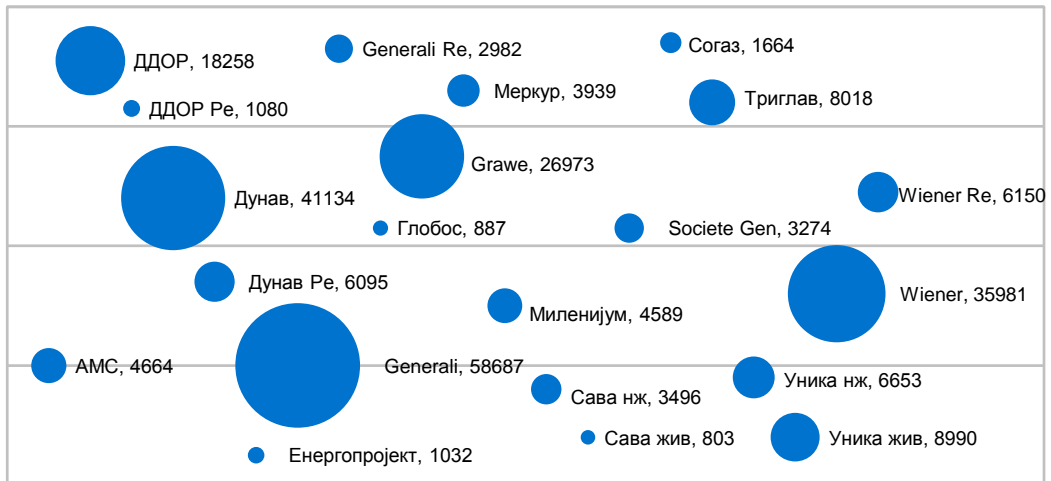
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т1 2018. године на 245,3 млрд динара (2.072 млн евра или 2.553 млн америчких долара)⁵, и то за 7,8% у односу на крај Т1 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2018. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**
(на дан 31. 3. 2018, у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У Т1 2018. године није дошло до промена на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,0%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	31.3.2017.			31.3.2018.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Generali	54318	25.6	1	58687	25.6	1	-
Дунав	37530	17.7	2	41134	18.0	2	-
Wiener	30550	14.4	3	35981	15.7	3	-
Grawe	24892	11.7	4	26973	11.8	4	-
ДДОР	17317	8.2	5	18258	8.0	5	-

Извор: Народна банка Србије.

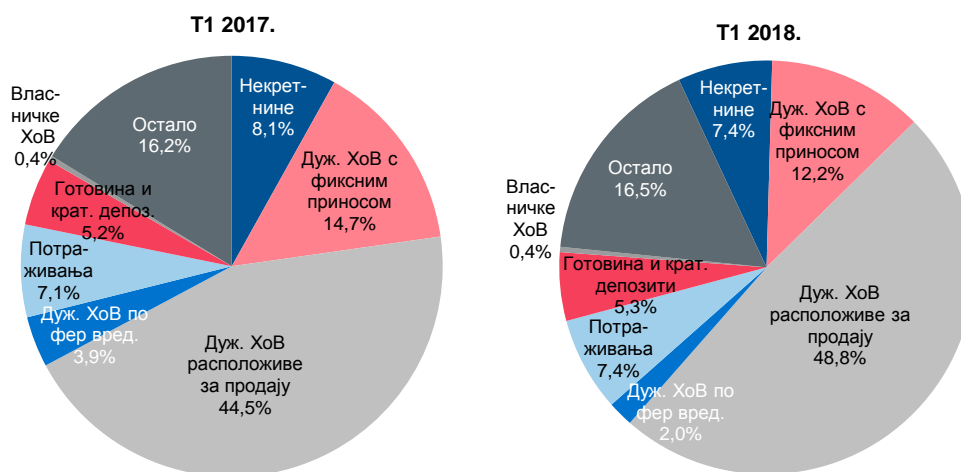
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 31. марта 2018. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности: расположиве за продају (48,8%), с фиксним приносом (12,2%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (2,0%), иза којих су следили: некретнине,

постројења и опрема (7,4%), потраживања (7,4%), готовина и краткорочни депозити (5,3%), власничке хартије од вредности (0,4%) и остало⁶.

Ако се ово упореди са истим периодом претходне године, може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности расположиве за продају повећавају претежно учешће, номиналним растом по стопи од 18,4%, док, с друге стране, некретнине смањују учешће у укупној активи.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 31. 3. 2017. и 31. 3. 2018)

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

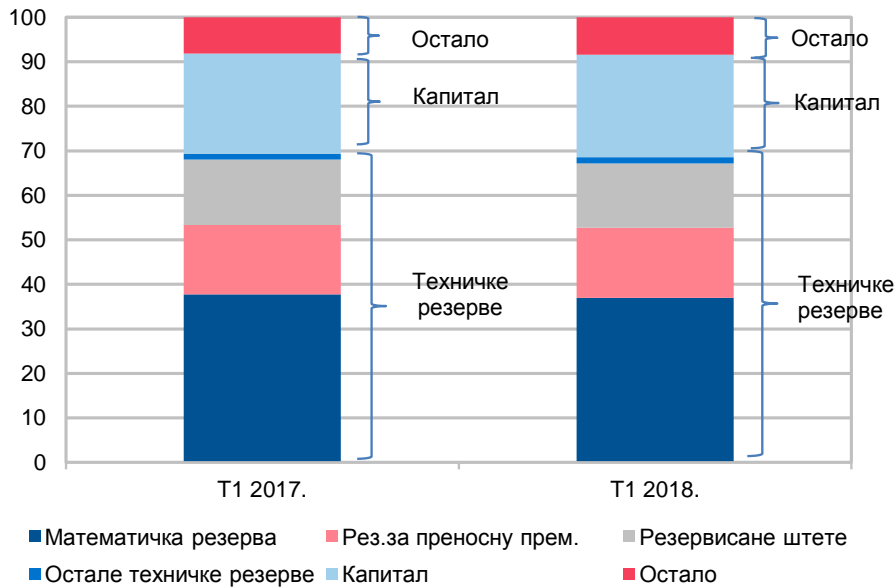
У структури пасиве на крају T1 2018. године техничке резерве учествују са 68,6%, а капитал са 23,0%.

Капитал у износу од 56,0 млрд динара расте у односу на крај T1 претходне године по стопи од 10,0%, док техничке резерве у износу од 166,8 млрд динара у посматраном периоду расту од 6,4%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 5,5%.

Техничке резерве континуирано и номинално и реално расту.

⁶ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигурања и реосигурања.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

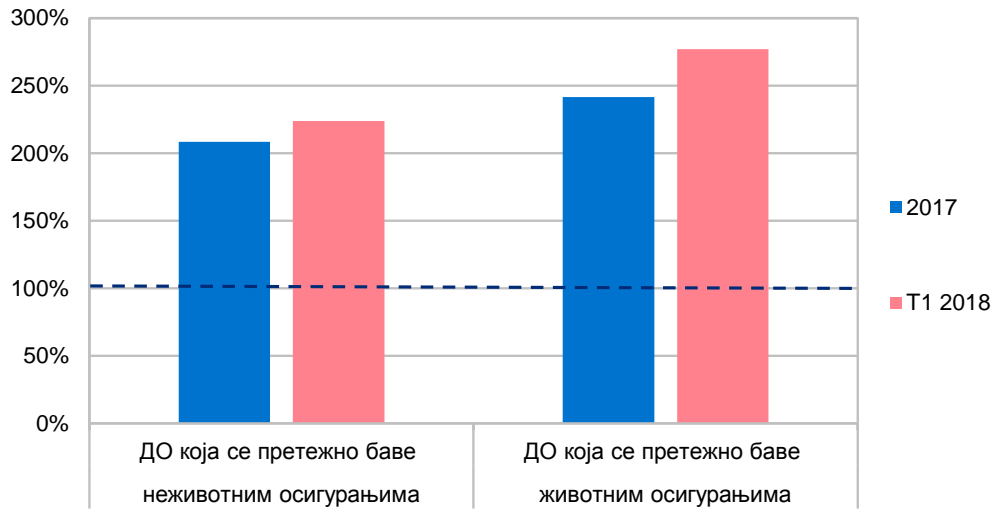
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 31. марта 2018. године у Србији је износила 41,7 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 16,9 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 223,9%, док је код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* износио 276,9%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т1 2018. године на задовољавајућем је нивоу и износи 18,5%, док је на крају 2017. године износио 17,9%.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је смањен са 1,7% на крају 2017. године на 1,5% на крају Т1 2018. године. На промену вредности овог показатеља утицао је пад горенаведених облика активе.

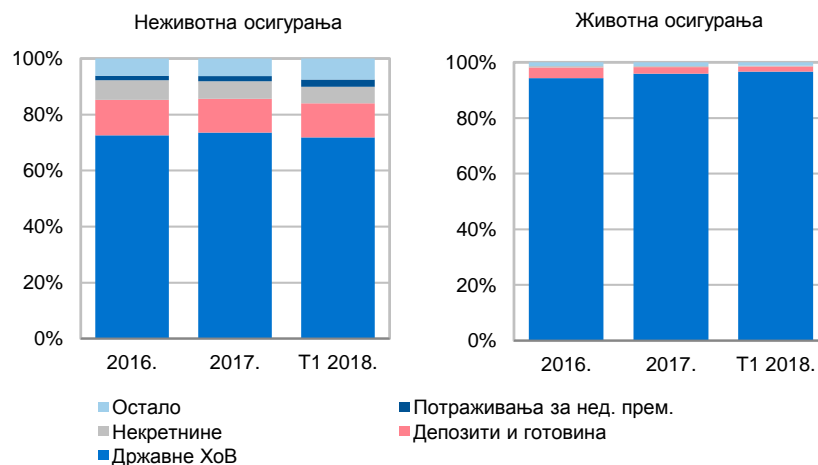
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно, у Србији за сва друштва за осигурање техничке резерве *неживотних осигурања* у Т1 2018. године, највећим делом биле су уложене у државне хартије од вредности – 71,8%, а затим у депозите код банака и готовину – 12,2%, некретнине – 6,0% и потраживања за недоспеле премије – 2,5%.

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 96,7%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 1,9%.

Графикон 2.3. Структура инвестирања техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 90,2% у Т1 2017. године на 87,1% у Т1 2018. године. На повољно кретање овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рачности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Посматрано према **показатељу усклађености ликвидне активе и обавеза**⁷ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) у Т1 2018. години износио је 161,2% и већи је него у Т1 2017. године, кад је износио 151,9%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т1 2018. године бавило се десет друштава за осигурање, што је непромењен број у односу на исти период претходне године.⁸

Премија осигурања од аутоодговорности у Т1 2018. године порасла је за 6,8% у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, ако се има у виду да у Т1 2018. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 68,6% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 69,6% тржишта.

⁷ Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

⁸ У посматраном периоду једно друштво за неживотно осигурање престало је да пружа услуге осигурања од аутоодговорности (припајање другом друштву за осигурање), док је једно композитно друштво за осигурање почело да пружа ове услуге.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т1 2018. године и истог периода 2017. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Србије пословало је 21 друштво за осигурање – што је за два друштва мање него у истом периоду претходне године, уз благо смањење броја запослених на 10.886 по стопи од 0,3%;
- Билансна сума сектора осигурања благо је порасла, за 7,8%, и она износи 245,3 млрд динара;
- Капитал је порастао за 10,0% и он износи 56,0 млрд динара;
- Повећане су техничке резерве за 6,4%, и износе 166,8 млрд динара, као и инвестирање њиховог пуног износа у прописане облике имовине, и у животним, и у неживотним осигурањима;
- Повећана је укупна премија за 2,4% и она износи 24,7 млрд динара;
- Доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 77,5%. Премија неживотних осигурања расте за 4,0%, при чему осигурање од аутоодговорности, имовинска осигурања и осигурање моторних возила каско расту за 6,8%, 1,3% и 12,8%, респективно;
- Животна осигурања смањују учешће у укупној премији са 23,7% на 22,5%, уз номинални пад ове премије од 2,7%;
- Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом умерена је.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови за значајан корак у приближавању сектора осигурања Републике Србије нивоу развоја тог сектора у Европској унији, а ради обезбеђења нивоа заштите корисника услуга осигурања у Србији који ће одговарати заштити корисника у Европској унији. У периоду израде наведених прописа, у Европској унији се примењивао оквир Солвентност 1, те је усклађивање домаће регулативе извршено с тим оквиром, а транспоновани су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу с нивоом развоја тржишта осигурања у Србији. Имајући у виду наведено, може се рећи да је у Србији у овом тренутку успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, примењене су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и

солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, *fit and proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени новог методолошког оквира – анализе усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе, које су у току – процене ефеката имплементације, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, као треће фазе, обезбедиће се потпуна усклађеност делатности осигурања у Србији с правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Србије Европској унији.